

Josef Čapek – s rozpaky

Název emise: Josef Čapek

Den vydání: 20. ledna 2019

Hodnota: Z (ke dni vydání 45 Kč); č. 1058

Rozměr známkového obrazu: 29 x 50 mm

Grafická úprava: Jan Kavan

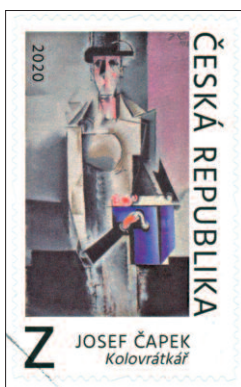
Druh tisku: plnobarevný OF

Papír: samolepicí fl-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 4 sešitky po 6 známkách

Náklad: 240 tis. známek (40 tis. sešitků)

FDC: nebyla vydána

V době ohrožení republiky bratři Čapkové statečně vystupovali proti hnědemu nebezpečí a oba za to zaplatili životem. Těžce nemocného Karla ušvali sami Češi v roce 1938, když ho prohlásili za nepřítele národa, který svou podporou „hradní politiky“ spolyzavinil mnichovskou dohodu. Josefa pak o bezmála sedm let později Němci v koncentračním táboře.

Velký umělec a statečný muž si bezpochyby připomenutí na poštovních známkách zasloužil a taky se mu ho už

Výtvarníka a spisovatele Josefa Čapka u nás zná snad každý. Starší pamatují reprodukce jeho obrazů zasklené na školních chodbách, řada mladších navštívila některou z výstav, které jsou mu věnovány. Největší, souborná, se konala před deseti lety na Pražském hradě a představila na tisíc(!) děl tohoto mimořádného umělce. Navštívilo ji tehdy pětapadesát tisíc diváků a pro velký zájem musela být dokonce prodloužena. Menší, putovní výstavy pořádá už mnoho let památník Karla Čapka, Josefova bratra, a návštěvníci se na nich mohou seznámit s jeho osudy, od počátků jako prostého dělníka, přes významnou meziválečnou účast v naší umělecké avantgardě, po tragický konec v nacistickém koncentračním táboře.

Josef Čapek se narodil v roce 1887 v rodině lázeňského lékaře působícího v Malých Svatoňovicích. Spolu se svými dvěma sourozenci – starší sestrou Helenou a mladším bratrem Karlem – prožil šťastné dětství, i když škola ho moc nebavila a také v ní nijak zvlášť neprospíval. Po ročním intermezzu v továrně – které ho nepochybně ovlivnilo na zbytek života, v němž mu tohle prostředí a periferie vůbec zůstaly blízké – nastoupil na Umělecko-průmyslovou školu v Praze, později studoval i na výtvarné akademii v Paříži. Tam se v roce 1910 seznámil s pracemi fauvistů a kubistů, Matisse, Picassa a dalších, a s básnickými díly Apollinaira a jeho druhů, některé z těchto později světoznámých umělců dokonce osobně poznal. Neměl ovšem takové prostředky jako Vincenc Kramář, který dila tehdejších avantgardních malířů v Paříži předvídavě kupoval a sbíral, a tak si pořizoval alespoň jejich reprodukce. Později o nich řekl: „Všechno to, co my v Čechách děláme, je proti těmto důsledným obrazům moc drobné a směšné.“ A nezástal jen u slov – celou svou tvorbu dokazoval, že mu jde o vytvoření něčeho nového a vlastního, nechtěl nikoho a nic napodobovat. I díky tomu je Čapkovo dílo, výtvarné i slovesné, dodnes vysoce ceněnou součástí naší meziválečné moderny. Hezky to vystihl Adolf Hoffmeister, když o něm napsal, že mu vždycky záviděl, že byl při tom, když se v umění rodilo něco nového.

Vedle díla výtvarného je Josef Čapek autorem i rozsáhlého díla slovesného. Všichni asi z dětství známe jeho *Povídání o pejskovi a kočičce*, ale pozoruhodné jsou i jeho práce další, beletristické, básnické, divadelní i rze odborné. Z těch zejména kniha *Umění přírodních národů*, v níž dokládá, že právě tato tvorba není neumělým primitivismem, za jakou byla běžně pokládána, ale pravou prapodstatou umění! Sám se jím inspiroval a na svých obrazech se snažil o co nejjednodušší tvary a nejzářivější barvy.

dostalo – v Československu dvakrát v emisi Umění (1975 a 1987), v Česku v emisi Dětem (2008). Nyní tedy opět, ovšem tahle známka ve mně budí rozpaky. Proč právě letos, když 130. výročí jeho narození proběhlo před třemi lety? Pokud už mělo jít o obraz, to nebyl v kalendáři jiný výtvarník s výročním kulatějším? A proč dílo z GASKU (Galerie Středočeského kraje), když z ní už bylo čerpáno například v nedávné emisi Ladislav Šaloun? To u nás není jiná, obdobně velká a významná galerie, z jejichž sbírek by bylo možné vybrat a tím ji i připomenout? A proč takhle odbytá grafická úprava, pod kterou se na známce ani nikdo nepodepsal? (Bylo to z ekonomických důvodů, protože pošta musí šetřit, kde se dá?) A především, proč nominální hodnota „Z“, určená na listovní zásilky základní váhy adresované do Zámorí? Co tam náš Josef Čapek komu řekne? (Předchází „Z“ s Gándhím se někomu z ciziny na přepážce nemusí zamlouvat, ale tak se měl tentokrát použít pohled na Hradčany, houba křemenáč, české jablko, sele divokého prasete, půllitr piva v kresbě Jiřího Slívy, staročeský trdelník, na který turisté narazí na každém kroku, Pražské Jezulátko, Ladova vesnice ... dalších vhodných témat každého jistě napadne mnoho ... nebo prostě recyklovat nějakou krásnou známku předchozí, s novým nominálem – v zahraničí se to taky dělá, všechno by podle mě bylo lepší, než tenhle pro cizince málo srozumitelný Čapek).

Ale už se stalo a odešlo to nelze – nanejvýš se z toho můžeme poučit. Nemělo by se zapomenout, že známka není jen pouhou poukázkou na poštovní službu, ale má i účel státně propagační a v neposlední řadě je i reprezentací poštovního operátora, tedy České pošty, a předmětem jeho obchodní politiky – kýženým cílem je práce i to, aby si jí okouzlený zákazník koupil na památku nebo do alba a jako poukázku ji ani nevyužil. A i kdyby to neudělal, má ho zlákat k tomu, aby místo SMS, MMS nebo fotky přes WhatsApp koupil postaru pohlednici a poslal ji domů jako pozdrav poštu. Pokud by se v budoucnu chystala obdobná emise, mělo by se myslet na to, komu by měla sloužit – v případě „Z“ tedy na turistu z dalekých krajů, který i jejím prostřednictvím ve srozumitelné zkratce ukáže rodině a přátelům doma něco hezkého a zajímavého z České republiky, v níž se právě nachází... A tady je prostor pro Vás, milí čtenáři. Napište nám svůj tip, co by se na takové známce vlastně mělo objevit. Na Vaše náměty čekáme do konce února a pak je předáme oddělení Známková tvorba České pošty. Jde nám přece o společnou věc!

FB